

ȘTEFAN CUCOȘ

(1936—1992)

În ziua de 22 noiembrie 1992 a închis ochii odată pentru totdeauna colegul și prietenul nostru Ștefan Cucos după o mare și grea suferință pricinuită de-o boală necruțătoare — cancer pulmonar.

S-a născut la 13 iulie 1936 la Birlad, județul Vaslui, din părinții Simion și Elena. Școala primară și liceul le-a urmat în orașul natal.

După terminarea școlii se angajează la F.R.B., apoi la I.R. Combustibilul și Spitalul de adulți din Birlad.

În anul 1956 se înscrie la Facultatea de Istorie și Filozofie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași, pe care a absolvit-o în anul 1962, fiind repartizat la Liceul

mixt din Comănești, unde funcționează ca profesor până în anul 1968:

De la 1 ianuarie 1960, până în februarie 1978 ocupă funcția de muzeograf principal la Muzeul Arheologic Piatra Neamț, iar din februarie 1978 până în iunie 1985 este numit director al Complexului muzeal județean Neamț. Între timp își susține doctoratul în istorie, specialitatea arheologie, la Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași, 1983, iar în anul 1987 i s-a acordat premiul *Vasile Pârvan* al Academiei Române pentru anul 1985, cu lucrarea „Așezările Culturii Cucuteni din România”, Ed. Junimea, Iași, 1985, în colaborare cu Dan Monah.

La 1 octombrie 1985 se transferă la Complexul Muzeal județean Bacău pe postul de muzeograf principal, la secția istorie. De la 20 martie 1988 până în ianuarie 1990 ocupă funcția de difector al Complexului Muzeal județean, iar din ianuarie 1990 din nou muzeograf principal la Muzeul Jud. de Istorie „Iulian Antonescu”.

Odată intrat la Muzeul Arheologic Piatra Neamț, Ștefan Cucos își consacră întreaga activitate cercetărilor arheologice efectuând săpături sistematice în așezările antice din zona subcarpatică a Moldovei, singur sau în colaborare cu A. Nițu, S. Marinescu — Bilcu, V. Mihăilescu-Bîrliba, I. Mitrea, N.D. Popovici, Gh. Dumitroaia ș.a.

În domeniul muzeal Ștefan Cucos a organizat expoziții după cum urmează: Expoziția permanentă a Muzeului Arheologic Piatra Neamț, în colaborare cu A. Buzilă și alți colaboratori, în anul 1970; expoziția „Noi descoperiri arheologice în județul Neamț (1965—1969)” în colaborare cu V. Mihăilescu-Bîrliba și A. Buzilă, în anul 1970; expoziția „Arta civilizației Cucuteni” la Bacău, Roman și Piatra Neamț, în colaborare cu Dan Monah, în anul 1976; expoziția „Independența de stat a României”, în anul 1977; expoziția „Plastică neolitică din Ro-

mânia" la care au colaborat N. Vlăsa, Gh. Lazarovici, M. Nica și care a fost itinerată la București, Craiova, Cluj-Napoca și Piatra Neamț. A coordonat reorganizarea Muzeului de Istorie Piatra Neamț și a întocmit și etalat tematic perioadele străveche și veche, în anul 1980. A organizat, cu materiale ceramice din toată Moldova, expoziția „Cultura Cucuteni“, în anul 1984, cu prilejul aniversării a 100 de ani de la descoperirea culturii Cucuteni expoziția „Semicentenarul Muzeului de Istorie din Piatra Neamț, decembrie 1984. A organizat și permanentizat sesiunea științifică anuală a Muzeului de Istorie Piatra Neamț, începând cu anul 1978. A organizat sesiuni ca aceea cu tema „Plastica neo-eneolitică din România“ în anul 1982, sau sesiuni cu participare internațională în colaborare cu Institutul de Istorie și Arheologie „A.D. Xenopol“ din Iași, precum aceea cu tema „Cultura Cucuteni în context internațional“ la Iași și Piatra Neamț. A realizat cu studioul „Al. Sahia“, în calitate de consultant științific, filmele documentare „CUCUTENI“ și „CUCUTENI — UN MILENIU DE ARTĂ PREISTORICĂ“.

La Bacău, în anul 1991, Ștefan Cucos a organizat un Colocviu privind „Arta statuară neolitică în așezările de la est de Carpați“, la care au participat specialiști din întreaga Moldovă.

A participat la numeroase sesiuni și colocvii științifice și la Congresul mondial de istoria științei din anul 1980.

Ștefan Cucos avea un plan ambițios pe care intenționa să-l ducă pînă la capăt. Deși s-a transferat la Bacău, a continuat săpăturile în importanta așezare neolitică de la Ghelăiești, căreia i-a consacrat cei mai mulți ani din viață. În județul Bacău a efectuat cercetări de amploare la Poduri și Livezi, în ultima descoperind o așezare de tip Criș, de la începutul neoliticului.

Din toată zestrea arheologică acumulată în cei 22 de ani de cercetări au rezultat citeva lucrări de referință cum ar fi „Ceramica neolitică din Muzeul Arheologic Piatra Neamț“, 1973, „Mărturii din arhiva militară“ Războieni-Valea Albă și împrejurimile, 1977, „Așezările culturii Cucuteni din România“, 1985, în colaborare cu Dan Monah și altele precum și un număr de peste 50 de articole publicate în revistele de specialitate cum ar fi: Memoria Antiquitatis, Studii și Cercetări de Istorie veche și Arheologie, Carpica, Revista Muzeelor și Monumentelor, Cercetări Arheologice, Acta Musei Napocensis, Cercetări agronomice din Moldova etc.

La toate acestea mai adăugăm un număr important de articole tipărite în presa vremii și în mai multe reviste de cultură între care amintim prestigioasa publicație băcăuană — ATENEU, și *Contemporanul*.

În ce ne privește sintem convinși că Ștefan Cucos ar fi continuat să creeze cu aceeași dăruire și perseverență, încă multă vreme, dacă nu-l acapara acea boală nemiloasă în fața căreia n-a putut rezista.

S-a întrerupt o viață și odată cu ea a dispărut un valoros om de știință, care a fost prietenul și colegul nostru Fănică, cum îi plăcea să i se spună în viața noastră intimă din tinerețe.

În aceste clipe grele cînd ne despărțim de el nu ne mai rămîne decît să-i păstrăm o amintire vie și să-i continuăm opera în domeniul istoriei vechi pentru îmbogățirea patrimoniului neolitic pe care l-a iubit cu dăruire și pasiune.

Adio Ștefane! „Să-ți fie țărîna ușoară! Nu te vom uita!”

Viorel CAPITANU

LISTA LUCRĂRILOR PUBLICATE

— Săpăturile arheologice din județul Neamț, în *Memoria Antiquitatis*, 1, 1969, Piatra Neamț.

— Reprezentări antropomorfe în decorul pictat cucutenian de la Ghelăiești, jud. Neamț, în *Memoria Antiquitatis*, 2, 1970, Piatra Neamț.

— O așezare neolitică în bazinele Trotușului, în *Memoria Antiquitatis*, 2, 1970, Piatra Neamț.

— Expoziția permanentă a Muzeului arheologic Piatra Neamț, în *Memoria Antiquitatis*, 2, 1970, Piatra Neamț.

— Săpăturile arheologice din județul Neamț (II), în *Memoria Antiquitatis*, 3, 1971, Piatra Neamț.

— Reprezentări de încălțăminte în plastica cucuteniană de la Ghelăiești, județul Neamț, în *Memoria Antiquitatis*, 3, 1971, Piatra Neamț.

— Noi reprezentări antropomorfe pictate pe ceramica cucuteniană, în *Carpica*, 5, 1972, Bacău.

— Un complex ritual cucutenian descoperit la Ghelăiești (jud. Neamț) în *Studii și Cercetări de Istorie veche*, Ed. Academiei, nr. 24, 2, 1973.

— Ceramica neolitică din Muzeul Arheologic Piatra Neamț, 1973, Piatra Neamț.

— *Ceramique neolitique du Musee Archeologique de Piatra Neamț*, Biblioteca *Memoriae Antiquitatis*, 70, 119 pl. 1973, Piatra Neamț.

— Vase neo — eneolitice cu tub și semnificația lor, în *Studii și Cercetări de Istorie Veche și Arheologie*, Ed. Academiei, nr. 25, 1, 1974, București.

— Săpături arheologice din județul Neamț (III), în *Memoria Antiquitatis*, 4—5, 1972—1973, Piatra Neamț, 1976.

— Ghelăiești (Piatra Neamț) I. Săpăturile din 1969 în așezarea cucuteniană „Nedeia”, în *Memoria Antiquitatis*, 3, 1971, Piatra Neamț (în colaborare cu A. Nițu și D. Monah).

- Vase prismatice neo-eneolitice, în *Memoria Antiquitatis*, 4—5, 1972—1973, Piatra Neamț, 1976.
- Expoziția „Noi descoperiri arheologice în județul Neamț” (1965—1969), în *Memoria Antiquitatis*, 3, 1971, Piatra Neamț (în colaborare cu V. Mihăilescu-Bîrliba și A. Buzilă).
- Două vase zoomorfe cucuteniene, în *Carpica*, 7, 1975, Bacău.
- Mărturii din „arhiva milenară” în Războieni-Valea Albă și împrejurimile. Monografie istorică, economică și social-culturală, 1977, Bacău.
- Noi descoperiri de topoare de aramă și bronz, în *Studii și Cercetări de Istorie veche și Arheologie*, Ed. Acad, nr. 29, 4, 1978, București.
- Săpăturile de la Văleni-Piatra Neamț (1974—1975), în *Memoria Antiquitatis*, 6—8, Piatra Neamț, 1981.
- Date asupra agriculturii cucuteniene din Moldova, în *Cercetări agronomice din Moldova*, vol. I, Iași, 1980.
- Expoziția de bază a Muzeului de istorie din Piatra Neamț, în *Revista muzeelor și monumentelor*, 8, 1981.
- Les connaissances „scientifiques” et technologiques empiriques des IV — III millénaires av. n.è. sur le territoire actuel de la Roumanie, *Proceedings of the 16th International Congress of the History of Science*, București, 1981, A. Scientific sections. (în colaborare cu D. Monah).
- Decorul spiralic al ceramicii Cucuteni B, în *Carpica*, 10, 1978, Bacău.
- Săpăturile arheologice din tell-ul cucutenian Dealul Ghindaru, com. Poduri, jud. Bacău, în *Cercetări arheologice*, 5, 1982, București, Muzeul Național.
- Petrodava 2000. Tradiție și continuitate, Piatra Neamț, 1980 (în colectiv).
- Istorie, în *Neamț*, monografie, Ed. Sport-Turism, București, 1981, (în colectiv).
- Contribuții la cunoașterea sfârșitului eneoliticului și începuturile perioadei de tranziție la epoca bronzului în Moldova subcarpatică, în *Acta Musei Napocensis*, Cluj-Napoca, 1982.
- Faza Cucuteni B din depresiunea subcarpatică a Moldovei, rezumatul tezei de doctorat, 25, p., Iași, 1983.
- Cercetările arheologice de la Poduri, Dealul Ghindaru, în *Cercetări arheologice*, VI, 1983, București, Muzeul Național (în colaborare cu Dan Monah, D. Popovici, S. Antonescu și Gh. Dumitroaia).
- Bronzuri din descoperiri fortuite de pe teritoriul județelor Neamț și Bacău, în *Memoria Antiquitatis*, 9—11, 1977—1979, Piatra Neamț.
- Ceramica de tip C din aria culturii Cucuteni, în *Memoria Antiquitatis*, 9—11, 1977—1979. Piatra Neamț.

— Cultura amforelor sferice din depresiunea subcarpatică a Moldovei, în *Memoria Antiquitatis*, 9—11, 1977—1979, Piatra Neamț.

— Studiul așezărilor Cucuteni B, în *Memoria Antiquitatis*, 9—11, 1977—1979, Piatra Neamț (în colaborare cu A. Muraru).

— Delimitations et interferences, în *Revue Roumaine*, 9, 1984, București.

— Așezări preistorice și antice de pe teritoriul județului Neamț, în *Dictionarul geografic al județului Neamț* (în colectiv, sub coordonarea prof. univ. dr. C. Martiniuc), Iași.

— Raport preliminar asupra săpăturilor arheologice de la Poduri — Dealul Ghindaru (1983—1985), în *Memoria Antiquitatis*, 15—17, 1983—1985, (în colaborare cu D. Monah, D. Popovici, Gh. Dumitroaia, A. Bujor), Piatra Neamț.

— La fin de la culture Cucuteni dans la context de l'eneolithique du Bas — Danube, în *La civilisation de Cucuteni en contexte europeen*, Iași, 1987.

— Așezările culturii Cucuteni din România, Ed. Junimea, 1985 (în colaborare cu D. Monah).

— Cîteva considerații cu privire la sfîrșitul culturii Cucuteni, în *Carpica*, 17, 1985, Bacău.

— Cronologia eneoliticului final din zona subcarpatică a Moldovei, în *Carpica*, 18—19, 1986—1987, Bacău.

— Locuințele eneoliticului final în zona subcarpatică a Moldovei, în *Carpica*, 20, 1989, Bacău.

— Cîteva considerații la unele probleme ale eneoliticului final la est de Carpați, în *Carpica*, 20, 1989, Bacău.